

Prædiken til Bededag Matt. 3, 1-10

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus: I de dage træder Johannes Døber frem og prædiker i Judæas ørken: »Omvend jer, for Himmeriget er kommet nær!« Det er ham, der er talt om ved profeten Esajas, der siger: »Der er en, der råber i ørkenen: Ban Herrens vej, gør hans stier jævne!« Johannes bær klæder af kamelhår og havde et læderbælte om livet, og hans føde var græshopper og vildhonning. Da drog Jerusalem og hele Judæa og hele Jordanegnen ud til ham, og de blev døbt af ham i Jordanfloden, idet de bekendte deres synder. Men da han så, at mange af farisæerne og saddukæerne kom for at blive døbt af ham, sagde han til dem: »Øgleyngel, hvem har bildt jer ind, at I kan flygte fra den kommende vrede? Så bær da den frugt, som omvendelsen kræver, og tro ikke, at I kan sige ved jer selv: Vi har Abraham til fader. For jeg siger jer: Gud kan opvække børn til Abraham af stenene dér. Øksen ligger allerede ved træernes rod, og hvert træ, som ikke bærer god frugt, hugges om og kastes i ilden.« Matthæusevangeliet 3,1-10

I dag er det som bekendt Bededag, og selvom der har været politiske kræfter igennem tiderne, der har ønsket at afskaffe denne helligdag, er det ikke lykkedes, hvilket primært skyldes den folkelige modstand mod at stryge en kærkommen forlænget forårsfri-weekend. Bededag er en særlig dansk helligdag. Den findes ikke andre steder i verden og blev i sin tid etableret, så bagerne kunne holde fri denne 4. fredag efter påske. Heraf opstår skikken med at spise varme hveder torsdag aften, men egentlig er Bededag altså til for bagernes skyld, så også de kunne gå i kirke – primært for at bede og råde bod, altså for at gå til alters og modtage syndsforladelse.

Teksterne til Bededag handler, som I kunne høre, om tilgivelse, renselse og velsignelse, og selve evangeliet handler om dåb, eller om hvordan Johannes Døber er søgt ud i ørkenen. Her strømmer folk til for at lade sig døbe, men da saddukæerne og farisæerne også tropper op, skælder Johannes ud, og temmelig voldsomt endda. Han kalder dem ”øgleyngel” og spidder deres selvforståelse og intentioner og peger på, hvor utroværdige de er, for ifølge Johannes er saddukæerne

og farisæerne kun kommet for at blive døbt, fordi de frygter Guds kommende vrede.

Johannes skælder altså ud over den overtro, der ligger i, at man kan bilde sig ind, at så længe man bare følger forskrifterne, ritualerne og den religiøse praksis, så tegner man en slags kontrakt med Gud, der går ud på, at uanset hvordan man opfører sig, så er man dækket ind, når skaden sker. Med en sådan forsikring er den hellige grav velforvaret og man kan stort set opføre sig fuldstændigt, som man vil uden tanke på, hvad dåben egentlig betyder.

Jeg hører ikke til i kategorien af præster, der forventer, at fx dåbsforældre skal kunne aflægge regnskab for dåbens betydning og kristendommens indhold. Dertil er jeg for realistisk, for jeg har trods alt levet længe nok til at vide, at der i dag er tale om et fortrolighedstabs både, hvad angår viden om dåb og om kristendommens indhold. Og egentlig er jeg også ret ligeglad med, hvad bevæggrundene er, for dåben virker uanset viden eller mangel på samme og helt uanset, hvad jeg forventer og forestiller mig. Alligevel kan jeg ikke lade være med at spørge til, hvorfor man ønsker at lade sig døbe eller lade sine børn døbe. Jeg er simpelthen for nysgerrig, men jeg forventer ikke korrekte svar eller en facitliste, der bonner ud med høje karakterer. Jeg spørger, fordi det er min erfaring, at både større børn, dåbsforældre og andre voksne mennesker, der vil døbes, meget gerne vil tale om dåben. De er nysgerrige og synes, det er vigtigt og spændende at komme indholdet nær-

mere.

Der er mange grunde til at lade sig døbe eller lade sine børn døbe. Mange gør det pga. traditionen og kristendommens værdier, som man synes, skal gives videre til næste generation. Mange ønsker også Guds velsignelse – enten for sit eget liv eller for barnets – og taler om, at det er trygt at vide, at Gud er med i tilværelsen som en slags ramme for livets udfoldelse. Og mange mener også, at det er bedre at lade sig døbe og være med end sidenhen, at skulle tage stilling til, hvorvidt man vil træde ind i det kristne fællesskab fx i forbindelse med konfirmationen.

Endelig er der en hel del forældre, som griber barnets fødsel og ankomst i verden som en anledning til at markere, at der er sket noget stort, noget nyt og afgørende i deres liv, som man gerne vil fejre og dele med familie og venner.

Alt sammen fine, gode grunde til at lade sine børn døbe eller sig selv for den sags skyld, men samtalerne udvikler sig som regel og bliver ret så interessante, når jeg bringer synden og skylden på banen, for det er også, hvad dåb drejer sig om, eller rettere: Dåben er *en genfødsel til det levende håb. Dåben skænker os Helligånden med syndernes forladelse og gør os til Guds børn.*

Selvfølgerlig optræder jeg hverken som Jesus eller Johannes Døber i den situation. Jeg kunne aldrig drømme om at kalde hverken børn eller forældre for ”øgleynge” eller tale

med samme guddommelige autoritet, som Jesus kommer med. Jeg kan allerhøjest låne hans ord og forsøge at gøre dåben en lille smule klarere ved fx at tale om, at Guds rige er børnenes og om vandet som symbol. Vandet, der renser og skyller skylden og synden bort, men det giver kun mening i det øjeblik, jeg også går tæt på modstanden, som helt forståeligt ligger i, at det er svært og nærmest uacceptabelt at gå med på, at et lille nyfødt barn skulle være en synder. Det går lidt lettere, når der er tale om dåb af teenagere eller voksne. Både teenageren, deres forældre og andre voksne har erfaringer af synd og skyld. Og de søger og ønsker også et sted at gå hen med disse erfaringer – et sted eller et ritual, der kan rumme det forkerte, det der gør ondt, og det som man selv har forvoldt af ondt.

Et lille nyfødt barn er selvfølgelig uden synd og skyld. Ingen kan jo gøre for, at man kommer til verden, og som spæd og lille kender man ikke til etik og livets spilleregler, hvorfor man heller ikke kan drages til ansvar og pådrages skyld. Men det kommer, og skylden var der i forvejen al den stund, at man fødes ind i sammenhænge, som også er skylds- og syndssammenhænge udover tillige at være kærlighedssammenhænge.

Begrebet om arvesynd er den kristne traditions livtag med det faktum, at på et eller andet tidspunkt i livet må ethvert menneske lade sig konfrontere med den historie – den arv – som man kommer fra og fødes ind i, men som man paradoksalt nok – i udgangspunktet – er uden skyld i. Man bliver en del

af en slægt og en historie, en opvækst, nogle påvirkninger og handlinger, som alle har indflydelse på én og som er med til at bestemme ens liv. Denne arv mærker man indimellem som skyld som noget, man ikke kan komme fri af, hvor gerne man end vil. Mange gentager deres forældres uheldige mønstre, skælder ud, slår, er for restriktive, drikker, taler grimt eller ignorerer og forsøger at tie ihjel. Heldigvis er der også mange, der er i stand til at bryde mønstrene, men det tager ofte mange år, ja, mange generationer.

Grundvilkår som synd og skyld, altså at vi uanset vores gode intentioner og den uskyldige start på livet alligevel ender med at gøre ondt, træde ved siden af, opføre os forkert, dumt og dårligt, disse grundvilkår har i mange år resulteret i en religiøs praksis på linje med saddukæernes og farisæernes – en religiøs praksis, der blot foregår i det ydre og bilder dig ind, at dåben udelukkende gælder det kommende og er en slags forsikring mod Guds vrede og dom.

Men vi ved det jo godt, at det ikke er tilfældet, for vi har alle erfaringer af, hvordan skylden sniger sig ind som den dårlige samvittighed, der fanger os i uendelige bevægelser, for uanset hvor meget vi angrer, undskylder eller kaster os på knæ foran alteret, så forsvinder dommen og den dårlige samvittighed ikke med mindre, der er én, som tager imod den. Altså med mindre at den skyld, som jeg oplever, bliver modtaget af den anden – og med modtaget mener jeg: Tilgivet!

I år er det reformationsjubilæum. Det er 500 år siden, at Martin Luther gjorde op med den religiøse praksis, der udtrykker sig ved, at fx dåben og andre riter og sakramenter opfattes som udelukkende ydre foranstaltninger, der skærmer mod noget kommende. Derfor gjorde Luther også op med forestillingen om, at man kan betale sig fra synd og handle med Gud om tilgivelse og nåde. Anekdoten fortæller, at Luther som ganske ung, da han studerede jura og var på rejse, blev fanget i et voldsomt uvejr med kæmpe tordenbrag og lyn. Han frygtede så meget for sit liv, at han bad til Gud og lovede, at hvis han overlevede, så ville han gå i kloster. Han overlevede som bekendt, holdt sit løfte og gik i kloster. Men livet som munk fordrede bl.a., at Luther indordnede sig under en religiøs praksis, hvis fortegn var opmærksomheden på egen frelse og frygten for fortabelse, men dermed også frygten for Guds kommende vrede.

Hverdagen som munk bestod i gentagen anger og bodsøvelser, men ligesom os erfarede også Luther, at lige meget hjalp det. Han blev hverken mindre frygtsom eller følte, at angeren satte ham fri og førte til tilgivelse. Det gav ham mange anfægtelser, og det var først da han for alvor gav sig i kast med fortællingerne om Jesus, at evangelierne gav ham indsigt i, at hvis Gud er og skal være Gud, så må Gud være en god og nådig Gud! Evangeliet om dåben, hvor Jesus lader de små børn komme til sig, så de kan blive del af Guds rige, var afgørende. For med dåben blev det klart for Luther, at den er Guds nådefulde handling overfor mennesket. Då-

ben sætter ethvert menneske frit, skyller synd og skyld bort forstået på den måde, at med dåben har ethvert menneske én gang for alle modtaget en ny begyndelse.

Dåben sætter mennesket ind i en sammenhæng med Guds nådefulde virkelighed, der gør, at du altid har mulighed for en ny begyndelse. Med dåben gør Gud dig til hans barn, og det betyder, at du altid har muligheden for at henvende dig direkte til Gud. Med skyld, jammer og klage, men også med taknemmelighed, glæde, frimodighed. Dåben forsikrer dig ikke mod, at du begår fejl, træder ved siden af og dummer dig, men dåben er Guds nådefulde tilsagn til dig om, at du er hans skabning, hans barn – uanset hvad du kommer fra, og uanset hvordan det måtte gå dig hér i livet. Dåben frisætter fra frygten og forestillingen om Guds vrede, for Gud er en nådig, kærlighedsfuld og barmhjertig Gud.

Denne indsigt i dåben som en uforskyldt, gratis og nådig gave vendte op og ned på det hele for Luther. Dog undgik han ikke fremtidige anfægtelser, men hver gang mindede han sig selv om dåben, og det siges, at han havde en lap papir liggende på sit bord, hvorpå der stod: ”Husk, at du er døbt!” Så når skylden og den dårlige samvittighed tager over, når du ikke ser dig i stand til at blive fri af det onde, forkerte og svære, så gør som Luther og husk på, at du er døbt og dermed fri, tilgivet, elsket. Amen!

Birgitte Kvist Poulsen
Vesterbro

Salmer (Den Danske Salmebog):

739: Rind nu op i Jesu navn

496: Af dybsens nød, o Gud, til dig

588: Herre, gør mit liv til bøn

674: Sov sødt, barnlille

70: Du kom til vor runde jord

414: Den Mægtige finder vi ikke

Redaktion

Sognepræst
Adam Garff
Gentofte Kirke
adg@km.dk

Sognepræst
Andreas Riis Damgaard
Præstevang Kirke
Hillerød
ard@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 4193 9000
vartov@vartov.dk